

Toda do tega žal ni več prišlo; kajti naslednje dni sta imela drugega opravka čez glavo. Izvedela sta namreč, da si Vrbanov Tonček stavi mlin v potočini Trnavce. Ta vest ju je razdražila. »Da bi Tonček imel mlin, midva pa ne! O ne!« sta se rotila. Tekla sta k Trnavci in sta si tudi sama začela graditi mlin.

Ponosno zasnovana zgradba vojašnice je ostala torej nedovršena. In ker je bila tudi še brez strehe, je prvi naliv razmočil njene stene, da so se sesedle. Tako je ostal od nje samo še žalosten kup blata, ki je glasno pričal o minljivosti vsega, kar ustvari človeška roka — dokler ni prišla Lojzka z lopato in ga odstranila.

Jugoslavija in njene sosede.

Dr. Roman Savnik.

Zelo star je slovenski pregovor: Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš. Nastal je že davno prej, preden so stekle po naših krajih železnice, preden je svet spoznal avtomobile, zrakoplove in parnike. Malokdo naših prednikov je obiskal daljno tujino. Po cestah je škripalo kolesje počasnega voza, vrh klancev je postal voznik, da se je konj odpočil od utrudljive vožnje. Če je prihajal iz Trsta, iz Hrvaške, iz Štajerske je že vzbujal pozornost domačinov, katerim je zanosno pripovedoval o lastnih doživetjih in o novicah po svetu. Pa se je dandanes vse spremenilo! Elegantni parniki režejo valovje oceanov, brzovlaki iz Carigrada in Pariza se vsak dan žurijo preko naših polj in livad, v ozračju brne motorji ogromnih ptic, ki so namenjene bog ve kam, po cestah srečujemo vsak hip tuje obraze. Sami bežni dogodki, ki se nenehoma vrste in ginejo v pozabo. Svet, ki ga človek še nedavno ni mogel pregledati, mu je sedaj že tesen, skoraj pretesen. Celo za neobljudene ledene poljane ob severnem in južnem tečaju nastajajo med državami spori, kdo jim bodi lastnik.

Narodi, ki so preje živeli vsak svoje življenje, so vedno v živahnih stikih z ostalim svetom, vsi se čutijo kot del nerazdružljive celote. Medsebojno spoznavanje je danes nujna potreba vsakogar.

Neki ugledni Nемеc se je nedavno modro izrazil, da je kriv njihovega poraza v svetovni vojni učitelj v šoli. Leta in leta je poslušala mladina z golj hvalo lastnega naroda, o tujini ni vedela ničesar in ker je ni poznala, je ni mogla pravilno presojati. Potovanje, ki je že od nekdaj mikavno, je danes nujna potreba. Potuj, da si razširiš duševno obzorje in boš lahko potem doma poučil druge! Vsak narod ima svoje posebnosti, slabe in dobre strani. Slednje posnemaj, predvsem pa vedno druge primerjaj s samim seboj! Seveda je treba zato najprej sebe, svojo domovino, svoj narod temeljito poznati. Pomudimo se torej uvodoma pri Jugoslaviji, potem pa preidimo po vrsti na naše sosede, počenši z Albanijo.

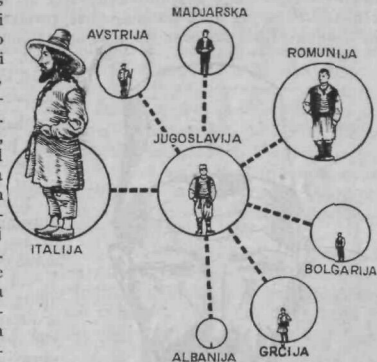
Jugoslavija meri 250.000 km², kar znači, da obsega eno štiridesetino Evrope. V Evropi je med srednjevelikimi državami, na Balkanskem polotoku pa je največja. Slovensko ozemlje v naši državi se nahaja v skrajnem severozahodnem kotu in obsega 16.000 km². Majhno je tako, da vidiš raz Triglav večinoma preko mej svoje ožje domovine, z Ljubljanskega gradu pa četrtno njenega površja.

Letošnje leto so našeli v državi 14 milijonov prebivalcev. Ti se zelo hitro množijo. Vsakih pet let se število ljudi poveča za en milijon. Jugosla-

vija je še malo obljudena. Večjih mest pogreša. Le tri mesta, Beograd, Zagreb in Subotica imajo nad 100.000 prebivalcev. Ljubljana s 60.000 ljudmi je na sedmem mestu.

Vodovje nas dobro druží s sosedi. Iz Avstrije vteka v Dravsko bano vino Drava, iz Madjarske prihaja Donava, ki teče dalje v Bolgarijo in Romunijo, na jugu prestopa Vardar v Grčijo, ob Skadarskem jezeru si podajamo roko z Albanijo, na Jadranskem morju pa z Italijo.

Kakšne so naše sosede, boš sam razvidel iz risbe. Poglej si najprej kroge! Ti predstavljajo velikost držav. Jugoslavija ni med zadnjimi. Le dva kroga, romunski in italijanski, sta večja, a še to le za malenkost. Daleko najmanjša je Albanija, ta je komaj še enkrat večja od Slovenije. Možje v krogih pa predstavljajo prebivalstvo. Čim večji so, tem več ljudi šteje dotična država. Gotovo ti je takoj v oči padel velikanski Italijan. Nič manj kot trikrat višji je od Jugoslovana; to znači, da ima Italija trikrat toliko prebivalcev kot Jugoslavija. Italijan gleda čez polovico ven iz svojega kroga. Državo je tako zelo naselil, da mu je pretesna. Zato sili narod ven. Italijani se že dolgo izseljujejo. Ni slučaj, da je Italija med vsemi našimi sosedi edina država, ki ima kolonije. Te se razprostirajo v severni Afriki. Tudi Romun po velikosti prekaša Jugoslovana, a ne posebno močno. Ven iz kroga se še ni povzpela, država še ni tako naseljena, da bi ne mogla več preživljati vsega prebivalstva. Vse druge države imajo manj ljudi. Albanec je celo označen komaj s kratko črtko.

1. Albanija.

Ime Albanija ima čuden zvok. Obide nas misel na nekaj izvanrednega in obenem nedoločnega. Predstavljamo si divjo gorsko pokrajino, naseljeno s surovim, bojaželnim prebivalstvom, ki se vedno prepira in rado vdaja želji po osveti. Naša soseda je in vendar je manj poznana kot katera pokrajina v Afriki. Le redke trgovce in izletnike zanese pot semkaj. Pokrajina je na vzhodu gorata, ozke rečne tesni prehajajo na zahodu v položnejše nižavje, ki se polagoma spušča k morju. Obrežje ni skalovito, pred njim ni številnih otokov kot v naši Dalmaciji. Za ravno obalo se često razprostirajo velika močvirja, okrog katerih divja strašna bolezen malarija.

Država ni siromašna. V nedrih njenih gora so skriti zakladi raznovrstnih rudnin, zlasti petroleja, ki pa še čakajo pridnih delavcev, da jih spravijo na svetlo. Na enem mestu se nahaja kar 60 jakih toplih žvepljenih vrečev; v drugi državi bi se tam razvilo svetovnoznano kopališče, tu pa navadno srkajo vodo kvečjemu kože in ovce. Albanija je celo v Evropi edina država, ki še nima železnic. Iz Jugoslavije preko meje drže večinoma le kozjim stezam podobne poti. V zadnjih letih so Italijani zgradili vsaj

nekaj boljnih cest, ki vežejo največje kraje in po katerih se razvija avtomobilski promet.

Albanci so zelo skromen narod. Ohranili so nenavadno mnogo prastarih običajev. Večinoma so pastirji in poljedelci. Toda za dom se malo brigajo. Delo prepuščajo ženam. Njihov vzor je: javno se udeleževati in biti junak. Albanci se ne pozdravljajo kot mi z »dober dan«, temveč zlasti v severnem delu države z običajnim pozdravom »ali si krepak mož?« Stari vaščani opetovano posedajo k zborovanju, kjer se suka razgovor o političnih stvareh. Često se pri mizi sestanejo nasprotniki, kjer se z besedami napadajo in zbadajo. Ljudsko pesništvo, ki opeva junaštvo, je še vedno zelo razširjeno. Take narodne pesmi, ki jih je zložil kak priprost pastir, se brzo širijo od ust do ust.

Albanec.

Kdo so Albanci, si še vedno nisimo povsem na jasnem. Navadno jih smatramo za potomce starih Ilirrov, ki so živeli pred prihodom Slovanov in Rimljanov v davni dobi tudi na Slovenskem. Sami se zovejo Skipetari, državo pa imenujejo Skipijo. Žive v nekakih zadrugah kakor stari Slovani. V eni hiši živi do 50 bližnjih sorodnikov, ki jim poveljuje najstarejši. Gospodarstvo je skupna last vseh, opravilo pa ima vsak svoje. Od moških upravlja eden polje, drugi nadzira živino, tretji trguje s pridelki. Tudi žene si dele delo, peko kruh, perejo oblačila, delajo na polju itd. Ideal Albanca je stanovati v čim številnejši zadrugi. Šele v njej se počuti varnega, kajti narod se deli na plemena, ki se hudo sovražijo. Še jako udomačena je krvna osveta. Težek zločin, zlasti umor, morajo osvetiti sorodniki umorjenca za vsako ceno. Tu velja strogo pravilo zob za zob. Če že ne morejo

do živega morilcu, morajo ubiti vsaj njegovega najbližjega moškega sorodnika. Zato je število slučajev nasilne smrti pri možeh izredno visoko. So grobišča, kjer je izmed sto moških mrtvecev umrlo komaj deset naravne smrti, zaradi bolezni ali starosti. Vsi drugi so padli kot žrtve krvne osvete. Morilca zasledujejo umorjenčevi sorodniki z neverjetno vztrajnostjo. Često se zgodi, da ta opetovano menja svoje bivališče, skušajoč s tem preganjalcem zabrisati vsako sled za seboj. Toda ti ne mirujejo prej, dokler ni zločinu primerno zadoščeno. Le v zadrugi je Albanec čisto varen. Nerad hodi sam na polja, a če kam potuje, puške in pasu z naboji ne pozabi nikdar doma.

Življenje Albanca je zelo skromno. Glede obleke nima nikakih želja. Preprosta narodna noša z belim fesom je še povsod v navadi. Tudi s hrano je hitro zadovoljen. Košček ovčjega sira smatra za poseben priboljšek, meso mu je prav redka sladčica. Ker se zanima le za javno življenje in ga

veseli najbolj modrovanje s sovaščani, dela le toliko, kolikor potrebuje zase. Srce mu pač ne visi na domačiji. Na svojo in tujo lastnino ne pazi posebno. Krajo sadja in poljskih pridelkov gleda kar ravnodušno. In če si lahko skrajša pot, gazi meni nič tebi nič preko žita in tujih njiv.

Večina naroda je mohamedanske vere. Precej je tudi pravoslavnih in katoličanov. Mesta so majhna in med seboj zelo podobna. V sredi je trgovski del, tako zvani bazar. Tu je prostoren trg, kamor prinašajo kmetje svoje pridelke naprodaj. Obkrožajo ga lesene, v sprednjem delu odprte kolibe trgovcev in obrtnikov. Tu prodajajo blago, ki ga Albanija nima in ga mora uvažati, tako sladkor, kavo, moko itd. V bližini trga so dalje gostilnice, kavarne in brivnice. V tem mestnem delu vlada ob tržnih dneh zelo živahno vrvenje. V drugem mestnem delu so uradi in stanovanja uradnikov in premožnejših trgovcev. Glavno mesto Tirana ima 15.000 prebivalcev, je torej štirikrat manjše od Ljubljane. Leži sredi države 40 km proč od morja.

Albanska država je nastala po balkanskih vojnah šele leta 1913. Preje je bila del Turčije, ki je danes skoro docela izrinjena iz Evrope. Državi načeluje Zogu, ki se je pred nekaj leti oklical za kralja. Albanija nima lastnega denarja. Povsod kroži raznovrsten srebrn in zlat denar. Vsi novci te ali one države, stari in novi, so enakovredni, če so si le slični po snovi in teži. Papirnatega denarja nihče ne mara.

Državo naseljuje milijon ljudi, ki so skoro izključno sami Albanci. Precej albanskega prebivalstva živi onstran državne meje v Jugoslaviji in Grčiji, nekaj tisoč jih je celo v južni Italiji. Slednji so potomci beguncev, ki so ostavili pred več stoletji domovino iz strahu pred turškimi grozodejstvi. Albanija je v živahnih stikih z Italijo, ki si mnogo prizadeva to pokrajino gospodarsko okrepiti.

(Nadaljevanje v 3. številki.)

Ko je zacvetela ajda . . .

Ko je zacvetela ajda
in je zadišala njiva,
je hitela punčka Majda
gledat, kje Jesen prebiva.

Mamica ji je dejala:
»Veš, Jesen, ta vladarica,
je bogata, silno zala,
kot rubin so njena lica.

Bela ajda odgovarja,
sem in tja se pozibava:
»Dom je njen — večerna zarja,
prestol — svatovska narava.«

Ajdo bo odela v cvetje,
nad polje se bo spustila,
utihnilo bo ptičje petje,
ko bo zemljo poljubila...«

Preko polja Majda hodi
čez dobrovo, med drevesi,
gleda, išče vsepovsodi.
»Oj, Jesen, kraljica, kje si?!«

Vinko Bitenc.